

**Verkennd onderzoek
Flora- en faunawet
ter plaatse van:**

**Nijstad
te Hoogeveen**

Projectnummer: 140027

Opdrachtgever: Lido
Rietland 20
7909 HP HOOGEVEEN

Contactpersoon: Dhr. B. Zuidema

Datum onderzoek: 8 & 21 mei 2014
Datum rapport: 23 juni 2014

Projectleider	Paraaf	Gecontroleerd door	Paraaf	Datum	Status
J.R.W. Staal		Ing. R.J.W. Huls		23-6-2014	Definitief

Eco Reest BV

Industrieweg 20
7921 JP Zuidwolde
Tel.: 0528-373982
Fax.: 0528-373907

KANTOOR APPINGEDAM

Opwierderweg 160, Appingedam
Postadres: Postbus 141
9930 AC Delfzijl
Tel.: 0596 633355
Fax.: 0596-572266

info@ecoreest.nl
www.ecoreest.nl

Eco Reest BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2008", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, gebouwen en managementondersteuning, met inbegrip van uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten en is lid van de Vereniging Kwaliteitsborging Bodembeheer (VKB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van (water)bodemonderzoek en -saneringen.

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van een verkennend onderzoek Flora- en faunawet, verricht ter plaatse van Nijstad te Hoogeveen, in opdracht van Lido.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	Algemeen	4
1.2	Aanleiding en doelstelling	4
1.3	Scope.....	4
1.4	Opbouw rapport.....	4
2	ONDERZOEKSLOCATIE EN NABIJE OMGEVING	5
2.1	Beschrijving toekomstige plannen.....	5
2.2	Beschrijving onderzoekslocatie en nabije omgeving	6
2.3	Beschermde gebieden in de nabije omgeving	9
3	NATUURWETGEVING	11
3.1	Flora- & Faunawet.....	11
4	SOORTBESCHERMING	12
4.1	Bureaustudie	12
4.2	Veldbezoek	13
4.2.1	Flora	14
4.2.2	Vogels	16
4.2.3	Grondgebonden zoogdieren.....	19
4.2.4	Vleermuizen	21
4.2.5	Amfibieën en reptielen	21
4.2.6	Vissen.....	21
4.2.7	Overige soorten.....	22
4.3	Deelconclusie	24
5	SAMENVATTING	26
5.1	Algemeen	26
5.2	Beschermde soorten	26
6	CONCLUSIE	27
6.1	Conclusie Flora- en faunawet.....	27
6.2	Aanbevelingen en Advies	27
6.3	Verantwoording	27

BIJLAGEN

Bijlage 1	Essentietabel Natura 2000 gebieden Dwingelderveld en Mantingerzand
Bijlage 2	Globaal rapport verspreiding beschermde en bedreigde soorten
Bijlage 3	Literatuur

1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

In opdracht van Lido is door Eco Reest BV een verkennend onderzoek Flora- en faunawet uitgevoerd ter plaatse van een locatie aan de Nijstad te Hoogeveen.

Er bestaat geen functionele relatie tussen opdrachtgever en Eco Reest BV.

1.2 AANLEIDING EN DOELSTELLING

Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van het terrein en de daarmee samenhangende wijziging van het bestemmingsplan.

Doel van het onderzoek is tweeledig namelijk het vaststellen of er habitats aanwezig kunnen zijn van beschermde dier- en plantensoorten ter plaatse van het te ontwikkelen terrein, alsmede het vaststellen of de werkzaamheden verstorende effecten hebben op beschermde dier- en plantensoorten ter plaatse en hoe hier mee omgegaan kan worden.

1.3 SCOPE

In dit rapport wordt een verkennend flora en fauna onderzoek besproken. Er is onderzocht of er negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde soorten en zo ja, of deze significant negatief kunnen zijn. In overleg met het bevoegd gezag wordt de uitkomst van het verkennend onderzoek gebruikt voor het vaststellen van de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek. De uitvoering van een passende beoordeling en de mogelijke vervolgstappen die hieruit voortkomen maken geen onderdeel uit van deze opdracht.

Bij ruimtelijke ingrepen moet vooraf worden getoetst of er schade kan optreden aan beschermde natuurgebieden. De onderzoekslocatie ligt op ca. 8 km afstand ten zuiden van het van het Natura2000 gebied het Dwingelderveld en op ca. 10 km afstand ten zuidoosten van het Natura2000 gebied het Mantingerzand.

Opgemerkt dient te worden dat de kernopgave van het Dwingelderveld bestaat uit het in stand houden van habitattypen zoals zure vennen, veentjes, natte heiden en jeneverbesstruwelen met de daarbij behorende doelsoorten zoals kamsalamander, geoorde fuut en kleine zwaan. De kernopgave van het Mantingerzand bestaat uit het in stand houden van habitattypen zoals natte heiden, structuurrijke droge heiden en jeneverbesstruwelen.

Gelet op de kernopgave van het Natura2000 gebied is het niet aannemelijk dat door de geplande werkzaamheden negatieve invloeden op doelsoorten (soorten van heiden en vennen) of habitattypen (zure vennen, veentjes, natte heiden en jeneverbesstruwelen) van de bovengenoemde Natura2000 gebieden ontstaan. Een voortoets aan de Natuurbeschermingswet wordt derhalve niet noodzakelijk geacht gezien de ruime afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied en is niet uitgevoerd.

1.4 OPBOUW RAPPORT

In hoofdstuk 2 worden de locatie, omgeving en het ontwikkelingsplan beschreven. Hoofdstuk 3 bevat een samenvatting van de van toepassing zijnde regelgeving uit de Flora- & Faunawet. De toets aan de Flora en faunawet is beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 staat de samenvatting van het rapport. Besloten wordt met hoofdstuk 6; conclusies.

2 ONDERZOEKSLOCATIE EN NABIJE OMGEVING

2.1 BESCHRIJVING TOEKOMSTIGE PLANNEN

De opdrachtgever is voornemens een recreatiepark te realiseren ter plaatse van het onderzoeksterrein. Ter plaatse worden bungalows, kampeerplaatsen en overige recreatieve locaties met bijbehorende infrastructuur gerealiseerd.

Ten behoeve van de bouw worden mogelijk landschapselementen verwijderd. Het zal hierbij gaan om bomen en andere houtige opslag. Tevens worden verschillende delen in het onderzoeksterrein geëgaliseerd. Op het terrein is geen bebouwing aanwezig, van sloop van gebouwen is geen sprake.

In de onderstaande figuur is het onderzoeksterrein, die door de opdrachtgever is aangegeven, omkaderd.

2.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE EN NABIJE OMGEVING

De onderzoekslocatie heeft een oppervlakte van circa 52 hectare. Circa 34 hectare bestaat uit oppervlaktewater. De onderzoekslocatie bestaat uit een voormalige zandwinningplaats. Door de zandwinning zijn twee plassen ontstaan.

Westplas

Oostplas

Vanwege de verscheidenheid aan biotopen is voor het onderzoek het onderzoeksterrein opgedeeld in vier subgebieden op basis van vegetatietypen. Tevens is onderscheid gemaakt in de oost- en westplas. De volgende subgebieden zijn onderscheiden:

- Weide extensief beheerd (gele omlijning);
- Midden terrein (rode omlijning);
- Omgeving oostplas (groene omlijning);
- Weide intensief beheerd (oranje omlijning).

Op de onderstaande kaart is de beschreven indeling weergegeven. Daarnaast worden de kenmerken van de biotopen beschreven met de bijbehorende foto's. Tevens wordt de nabije omgeving van het onderzoeksterrein beschreven.

Indeling subgebieden

Weide extensief beheerd

De extensief beheerde weide heeft een oppervlakte van circa 4 hectare en is gelegen ten westen van de westplas. Gedurende het veldbezoek werd het terrein begraasd door een aantal schapen. Het terrein bestaat bijna volledig uit grasland. Aan de randen langs de plas zijn enkele wilgenstruwelen aanwezig. De weide wordt jaarlijks begraasd en gebruikt ten behoeve van agrarische doeleinden. De wilgenstruwelen hebben een leeftijd van ca. 10 jaar.

Middenterrein

Het middenterrein heeft een oppervlakte van circa 2,5 hectare en is grotendeels gelegen tussen de twee plassen. Het terrein bestaat bijna volledig uit bos, tevens is er een strook aanwezig met kruidachtige vegetatie. Deze strook bevindt zich tussen de twee plassen en wordt door beide kanten omgeven door bos. De flora ter plaatse is niet onder te brengen in een duidelijk aanwijsbare plantengemeenschap. De bomen zijn aangeplant en bestaat uit soorten uit het algemeen bosplantsoen.

Omgeving oostplas

De omgeving van de oostplas is circa 8 hectare groot en is zeer reliëfrijk. Het terrein bevat verschillende struwelen (voornamelijk aan de noordzijde). De oevers zijn deels begroeid met overjarig riet. Het overige deel is open met een kale en zanderige bodem (geen verstuiwing van zand). De struwelen is qua plantengemeenschap, net als het middenterrein, niet te definiëren. De zanderige bodem is het best te typeren als grondster-associatie als onderdeel van kust- en binnenlandse pioniermilieus.

Weide intensief beheerd

De weide aan de oostkant is circa 3 hectare groot en bestaat geheel uit intensief bemest en bewerkt grasland. Aan de zuidgrens bevindt zich een aantal bomen. Tevens is er sprake van een hoogspanningskabel die het grasland doorkruist.

Omgeving onderzoeksterrein

Ten noorden van het onderzoeksterrein bevindt zich de Hoogeveense Vaart, met daarnaast gelegen een rioolwaterzuivering. Ten zuiden van het onderzoeksterrein is de A28 gelegen. Het overige terrein bestaat voornamelijk uit grasland.

2.3 BESCHERMDE GEBIEDEN IN DE NABIJE OMGEVING

De onderzoekslocatie (rode stip) is gelegen ten zuiden van het Natura2000 gebied het Dwingelderveld en ten zuidwesten van het Natura2000 gebied het Mantingerzand. De afstand tussen de onderzoekslocatie en de Natura2000 gebieden bedraagt circa 8 en 10 kilometer.

Gelet op de afstand en de kernopgave van het Natura2000 gebied en de kenmerken van onderhavig onderzoeksterrein wordt er geen toets aan de Natuurbeschermingswet uitgevoerd (zie ook paragraaf 1.3, scope).

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is bedoeld om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. Grotere natuurgebieden zijn gevarieerder en er kunnen meer soorten planten en dieren leven. In de bovenstaande afbeelding zijn de gebieden behorende bij de EHS nabij de onderzoekslocatie weergegeven.

Hieruit blijkt dat er delen van de EHS aanwezig zijn in de nabijheid van het onderzoeksterrein. Het gaat hierbij om zowel grasland, oppervlaktewater en bos. De afstand van het natuurgebied tot aan het onderzoeksterrein bedraagt circa 300 meter.

3 NATUURWETGEVING

3.1 FLORA- & FAUNAWET

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. Deze wet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Ze worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- & Faunawet. Voor het verstoren van broedende vogels geldt een zware toets, vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- en vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar de geraadpleegde websites.

De resultaten van het verkennend onderzoek worden beschreven in hoofdstuk 4 van dit rapport.

4 SOORTBESCHERMING

4.1 BUREAUSTUDIE

Voorafgaand aan het veldbezoek is gestart met een bureaustudie naar het voorkomen van flora en fauna ter plaatse van het onderzoeksterrein. Deze bureaustudie heeft bestaan uit het opvragen van (vrij opvraagbare) verspreidingsgegevens van o.a. het Natuurloket.

De onderzoekslocatie is gelegen in kilometerhok X: 224/Y:524

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van het aantal waargenomen soorten per soortgroep.

Tabel 4.1 Waargenomen Soorten

Soortgroep	Rode lijst	FF tabel 1	FF tabel 2 + 3	FF vogels	HRL Bijlage II	HRL Bijlage VI	Aantal soorten	Volledigheid onderzoek	Periode
Vaatplanten	1	1	1				16	Onbepaald	1990-2010
Mossen								Niet	2000-2010
Korstmossen								Niet	2000-2010
Paddenstoelen							2	Slecht	2000-2010
Zoogdieren		9	3			1	14	Slecht	2000-2010
Vogels	20			90			90	Slecht/ Matig	2000-2010
Amfibieën		1	1			1	2	Slecht	2000-2010
Reptielen								Niet	2000-2010
Vissen								Niet	2000-2010
Dagvlinders							7	Slecht	2000-2010
Macro nachtvlinders							2	Slecht	2000-2010
Micro nachtvlinders								Niet	2000-2010
Libellen	1						9	Matig	2000-2010
Sprinkhanen en krekels							2	Goed	2000-2010
Overige ongewervelden							1	Onbepaald	2000-2010
Zeeorganismen								Niet	2000-2010

 Beschermingsstatus van toepassing op de soortgroep

 Beschermingsstatus is niet van toepassing op de soortgroep

In tabel 4.1 is een overzicht gegeven van het aantal voorkomende organismen binnen het kilometerhok waar onderhavig onderzoeksterrein deel uit maakt. Tevens is hierin onderscheid gemaakt in de status van de soorten binnen een soortgroep. De verschillende vormen van bescherming (eerste rij van de tabel) zijn kort in navolgende tabel beschreven.

Tabel 4.2 Vormen van bescherming

Status	Omschrijving
Rode Lijst	Signaleringslijst voor bedreigde flora en fauna, heeft geen wettelijke status.
FF Tabel 1	Tabel 1-soort van de Flora en faunawet, zie hoofdstuk 3
FF Tabel 2	Tabel 2-soort van de Flora en faunawet, zie hoofdstuk 3
FF Tabel 3	Tabel 3-soort van de Flora en faunawet, zie hoofdstuk 3
FF vogels	Alle vogelsoorten, behalve exoten, in Nederland
HRL Bijlage II	Beschermde soorten waarvoor beschermde gebieden (Natura 2000 gebieden) zijn aangewezen (Europese wetgeving).
HRL Bijlage IV	Strikt beschermde soorten; de meeste soorten staan in tabel 3 van de Flora- en Faunawet.

Verder is gebruik gemaakt van bestaande literatuur (verspreidingsatlassen e.d.). Er zijn geen gegevens aangekocht van bijvoorbeeld PGO's (Particuliere Gegevensverzamelende Organisaties). In bijlage 2 is een overzicht gegeven van de raadgepleegde bronnen.

Naast het opvragen van verspreidingsgegevens van flora en fauna heeft er een kort interview plaatsgevonden met opdrachtgever. Uit dit interview zijn geen aanvullende gegevens naar voren gekomen:

4.2 VELDBEZOEK

De uitvoering van het veldwerk heeft plaatsgevonden tijdens drie veldbezoeken op 8 en 21 mei en 21 juni 2014. Tijdens de inventarisaties waren de weersomstandigheden als volgt:

- 8 mei (8.00 – 12.00): 5 °C / 2-3 Bft / bewolkt / regen;
- 21 mei (8.00 – 12.00): 24 °C 2-3 Bft/ helder/ droog;
- 21 juni (7.00 – 9.00): 13 °C 2-3 Bft/ bewolkt/ motregen.

Opgemerkt dient te worden dat de veldbezoeken hebben plaatsgevonden op 8 mei met twee personen en op 21 mei met drie personen. Zowel op 8 mei als 21 mei is het onderzoeksterrein in zijn geheel onderzocht. Door het onderzoek te spreiden over twee veldbezoeken kunnen meer vogel- of andere diersoorten worden aangetroffen. Met deze methode is een beter beeld verkregen over de voorkomende diersoorten in het onderzoeksterrein. Het veldbezoek op 21 juni is uitgevoerd met 1 veldwerkwerk. Het bezoek heeft zich specifiek gericht op vogels.

Het bezoek was erop gericht om te beoordelen of de onderzoekslocatie geschikte biotopen bevat voor beschermde dier- en plantensoorten. Hiervoor zijn de onderzoekslocatie en de nabije omgeving onderzocht op potentiële leef- en groeiplaatsen van beschermde dier- en plantensoorten.

Om de flora en fauna in kaart te brengen is het gebied opgedeeld in subgebieden. De reden hiervan is de verscheidenheid in biotopen en daardoor in flora en fauna. Per subgebied wordt aangegeven welke soorten zijn aangetroffen. Op deze manier kunnen eventuele maatregelen gemakkelijker aangegeven worden.

4.2.1 Flora

Weide extensief beheerd

Verschillende grassoorten met scherpe boterbloem

Oeverbegroeiing met voornamelijk pitrus

De soorten ter plaatse van het extensief beheerde stuk weidegrond bestaan voornamelijk uit grassoorten zoals Engels raaigras, veldbeemdgras, gewoon struisgras, roodzwenkgras en gestreepte witbol.. Naast de bovenstaande grassoorten zijn ook soorten als scherpe boterbloem en pitrus aangetroffen. Tevens bevinden zich aan de oostzijde enkele wilgenstruwelen. In totaal zijn er 10 tot 15 plantensoorten aangetroffen.

De vegetatie ter plaatse van het onderzoeksterrein bestaat uit algemeen voorkomende soorten. Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Door het agrarische gebruik (begrazing en bemesting) worden ter plaatse geen beschermde plantensoorten verwacht.

Middenterrein

Fluitenkruid

Gewoon robertskruid

Ondergroei met grote brandnetel

Ondergroei met hondsdraf

De soorten ter plaatse van het middenterrein bestaan voornamelijk uit boomvormers zoals zomereik, beuk, zwarte els, ruwe- en/of zachte berk en verschillende wilgensoorten. De kruidlaag is voornamelijk begroeid met grote brandnetel en hondsdraf. De strook zonder boomvormers bestaat voornamelijk uit grassoorten zoals veldbeemdgras, gewoon struisgras, roodzwenkgras en gestreepte witbol. In totaal zijn er ca. 50 plantensoorten aangetroffen.

De vegetatie ter plaatse van het onderzoeksterrein bestaat uit algemeen voorkomende soorten. Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Beschermde soorten worden gelet op het vegetatietype en voedselrijke milieu niet verwacht. Door de aanwezigheid van met name stikstof minnende soorten wordt het terrein niet geschikt geacht voor beschermde plantensoorten met voorkeur voor een voedselarm milieu.

Omgeving oostplas

Bitterzoet

Echte koekoeksbloem met pitrus

Brem

Gewone vlier

De soorten ter plaatse van de randen van plas oost, grondsterassociatie, bestaan voornamelijk uit pionierssoorten als riet en pitrus. Naast de bovenstaande pionierssoorten zijn ook soorten als echte koekoeksbloem, bitterzoet, en vingerhoedskruid aangetroffen. Tevens staan er veel grassoorten zoals Engels raagrass, veldbeemdgras, gewoon struisgras en gestreepte witbol. De struwelen bestaan voornamelijk uit brem, gewone vlier en verschillende wilgensoorten. In totaal zijn er ca. 100 plantensoorten aangetroffen.

De vegetatie ter plaatse van het onderzoeksterrein bestaat uit algemeen voorkomende soorten. Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Beschermde soorten worden gelet op het milieu en de rijke hoeveelheid aan dominerende algemene soorten ter plaatse tevens niet verwacht

Weide intensief beheerd

Grasland met voornamelijk Engels raaigras

Grasland met aan de zuidrand zomereik en berk

De soorten ter plaatse van het grasland bestaan voornamelijk uit Engels raaigras. Aan de zuidrand van dit perceel is een bomenrij gelegen met soorten als zomereik en berk. In totaal zijn er ca. tien plantensoorten waargenomen.

De vegetatie ter plaatse van het onderzoeksterrein bestaat uit algemeen voorkomende soorten. Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen.

Gezien de aard van het terrein (voedselrijke grond) in combinatie met het beheer (frequent maaien en bemesten) is het niet aannemelijk dat er ter plaatse van het onderzoeksterrein beschermde of bijzondere plantensoorten voorkomen.

4.2.2 Vogels

Weide extensief beheerd

Ooievaar op het nest

Boerenwaluw

Tijdens het veldbezoek zijn ter plaatse van het onderzoeksterrein vogelsoorten waargenomen waaronder de ooievaar en de boerenwaluw (foto). Tevens zijn er algemene soorten aangetroffen zoals de witte kwikstaart en de merel. Op het aangrenzende perceel is sprake van een in gebruik zijnde nestlocatie van een ooievaar.

Ooievaarsnesten zijn jaarrond beschermd doordat ooievaars elk jaar gebruik maken van dezelfde nestlocatie. Het ooievaarsnest mag tijdens de werkzaamheden niet beschadigd of vernield worden. Significant negatieve invloeden worden door de nieuwe ontwikkelingen niet verwacht. Ooievaars zijn niet gevoelig voor extra bebouwing en in de omgeving is afdoende foerageergebied.

Verdere jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen en worden tevens niet verwacht. De houtige struwelen en de weide zijn wel geschikt als broedlocatie voor niet jaarrond beschermde nesten.

Middenterrein

Pimpelmees

Zwartkop

Mogelijk nest gaai

Mogelijk nest merel of zanglijster

Tijdens het veldbezoek zijn ter plaatse van het onderzoeksterrein diverse vogelsoorten waargenomen waaronder de pimpelmees en de zwartkop (foto). Tevens zijn er meer algemene soorten aangetroffen zoals de tjiftjaf en de fitis.

Ter plaatse zijn twee nestlocaties aangetroffen. Het betreft vermoedelijk een nestlocatie van een gaai en een nestlocatie van een merel of zanglijster. Vanwege het dichte bladerdek kunnen nestlocaties moeilijk gelokaliseerd worden. Het vermoeden is dat er meerdere nestlocaties zijn in het onderzoeksterrein.

Door de geringe leeftijd van de aanwezige houtige opslag (maximaal 20 jaar) en de aard van het terrein worden ter plaatse geen jaarrond beschermde nesten verwacht.

Omgeving oostplas

Rietgors

Roodborsttapuit

Kneu

Eischaal van wilde eend

Tijdens het veldbezoek zijn ter plaatse van het onderzoeksterrein diverse vogelsoorten waargenomen waaronder de rietgors en de roodborsttapuit (foto). Tevens zijn er meer algemene soorten aangetroffen zoals de kneu en de rietzanger.

Ter plaatse zijn geen nestlocaties aangetroffen. Er is wel een eischaal gevonden van een wilde eend, dat duidt op een voormalig eendennest. Het vermoeden is dat er meerdere nestlocaties zijn in het onderzoeksterrein van niet jaarrond beschermde soorten in het riet en in het struweel.

Door de geringe leeftijd van de aanwezige houtige opslag (maximaal 20 jaar) langs de randen van het terrein en het ontbreken van beschutting ter plaatse van het zanderige deel van het terrein worden ter plaatse geen jaarrond beschermde nesten verwacht.

Weide intensief beheerd

Zwarte kraai op nest

Overvliegende nijlganzen

Tijdens het veldbezoek zijn ter plaatse van het onderzoeksterrein diverse algemene vogelsoorten waargenomen waaronder de zwarte kraai (op nest) en een aantal nijlganzen (foto). Ter plaatse zijn geen andere vogelsoorten waargenomen.

Het nest van de zwarte kraai bevond zich in een hoogspanningsmast. Kraaiennesten behoren niet tot de jaarrond beschermde nesten. Tevens zijn zwarte kraaien niet verstoringsgevoelig.

Gezien de aard van het terrein (kort gras) en het beheer (frequent maaien) worden ter plaatse geen nesten van weidevogels verwacht.

4.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Weide extensief beheerd

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen aangetroffen van grondgebonden zoogdieren ter plaatse van het grasveld. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat sporen van kleine grondgebonden zoogdieren in vegetatie lastig zichtbaar zijn. Gelet op het habitatype zou het onderzoeksterrein onderdeel kunnen uitmaken van het leefgebied van algemene zoogdieren zoals ree en haas. Vaste verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten worden gelet op de geografische ligging en het ontbreken van geschikt habitat ter plaatse niet verwacht.

Middenterrein

Leger ree

Veegspoor reebok

Tijdens het veldbezoek zijn sporen van reeën aangetroffen ter plaatse van het bos in het middenterrein. Het gaat om een leger en een veegspoor van een ree.

Verder zijn er geen sporen aangetroffen van overige grondgebonden zoogdieren ter plaatse van het middenterrein. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat sporen van muizen in vegetatie lastig zichtbaar zijn. Gelet op het habitatype zou het onderzoeksterrein onderdeel kunnen uitmaken van het leefgebied van algemene zoogdieren zoals vos en bunzing. Vaste

verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten worden gelet op de geografische ligging en het ontbreken van geschikt habitat ter plaatse niet verwacht.

Omgeving oostplas

Hol woelrat of bruine rat

Konijnenkeutels

Tijdens het veldbezoek zijn sporen van woel- of bruine rat en konijn aangetroffen ter plaatse van de randen van de oostplas. Het gaat om een hol van een woel- of bruine rat en mest van een konijn.

Verder zijn er geen sporen aangetroffen van overige grondgebonden zoogdieren ter plaatse van grasland oost. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat sporen van muizen in vegetatie lastig zichtbaar zijn. Gelet op het habitatype zou het onderzoeksterrein onderdeel kunnen uitmaken van het leefgebied van algemene zoogdieren zoals vos en bunzing. Vaste verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten worden gelet op de geografische ligging en het ontbreken van geschikt habitat ter plaatse niet verwacht.

Weide intensief beheerd

Vier hazen

Solitaire haas

Tijdens het veldbezoek zijn vijf hazen waargenomen ter plaatse van het grasland oost.

Verder zijn er geen sporen aangetroffen van overige grondgebonden zoogdieren ter plaatse van grasland oost. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat sporen van muizen in vegetatie lastig zichtbaar zijn. Gelet op het habitatype zou het onderzoeksterrein onderdeel kunnen uitmaken van het leefgebied van algemene zoogdieren zoals ree en vos. Vaste verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten worden gelet op de geografische ligging en het ontbreken van geschikt habitat ter plaatse niet verwacht.

4.2.4 Vleermuizen

Weide extensief beheerd, Middenterrein, Omgeving oostplas en weide intensief beheerd

Ter plaatse van het onderzoeksterrein is geen sprake van de aanwezigheid van gebouwen of bomen met holtes. Ter plaatse is dan ook geen sprake van potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Het onderzoeksterrein zou wel dienst kunnen doen als foerageergebied voor vleermuizen. De functie van foerageergebied blijft echter tijdens eventuele werkzaamheden en na ontwikkeling van het terrein gehandhaafd.

4.2.5 Amfibieën en reptielen

Weide extensief beheerd, Omgeving oostplas en Weide intensief beheerd

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Wel zou het onderzoeksterrein onderdeel uit kunnen uitmaken van het leefgebied van de bruine kikker, pad, bastaardkikker of kleine watersalamander.

Door het ontbreken van ondiepe slootjes en poelen worden strikt beschermde amfibieën zoals de rugstreeppad niet verwacht ter plaatse van het onderzoeksterrein.

Middenterrein

Bruine kikker

Tijdens het veldbezoek is een bruine kikker aangetroffen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Tevens zou het onderzoeksterrein onderdeel uit kunnen uitmaken van het leefgebied van de bastaardkikker, pad of kleine watersalamander.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen reptielen gevonden op de onderzoekslocatie. Gezien de ecologische waarden van de onderzoeksterreinen en de directe omgeving zullen de onderzoekslocaties geen cruciale rol spelen voor de instandhouding van de, indien aanwezige, plaatselijke reptielenpopulaties. Op basis van de aangetroffen omgevingskwaliteiten worden geen beschermde reptielsoorten binnen de onderzoekslocatie verwacht.

4.2.6 Vissen

Weide extensief beheerd, Middenterrein, Omgeving oostplas en Weide intensief beheerd

Omdat er op het onderzoeksterrein geen permanent watervoerende elementen aanwezig zijn, kan de aanwezigheid van vissen worden uitgesloten.

Oost- en westplas

Tijdens het veldbezoek zijn zichtwaarnemingen gedaan van ruisvoorns in zowel de oost- als westplas. Tevens zijn er waarnemingen gedaan van een tweetal schubkarpers in de westplas.

Bovengenoemde vissoorten zijn niet beschermd. De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen effecten op de visstand.

Beschermde vissoorten zoals bittervoorn en grote- en kleine modderkruiper worden ter plaatse niet verwacht. Beide plassen zijn te diep voor bovenstaande soorten. Tevens is er te weinig slib en plantengroei aanwezig voor zowel de grote- als kleine modderkruiper.

4.2.7 Overige soorten

Weide extensief beheerd

Hooibeestje

Lantaantje

Tijdens het veldbezoek is het hooibeestje aangetroffen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Overige vlindersoorten zijn niet aangetroffen. Door de aanwezigheid van diverse waardplanten kan niet worden uitgesloten dat er meerdere vlindersoorten deel uit maken van het onderzoeksterrein. Beschermde vlindersoorten worden gelet op het ontbreken van specifieke waardplanten ter plaatse niet verwacht.

Tevens is het lantaantje waargenomen. Overige libellensoorten zijn niet aangetroffen. Door de aanwezigheid van verschillende watervoerende elementen in de nabijheid van het onderzoeksterrein kan niet worden uitgesloten dat er meerdere libellensoorten deel uit maken van het onderzoeksterrein. Beschermde libellensoorten worden gelet op de aard van het terrein en het relatief voedselrijke milieu ter plaatse niet verwacht.

Middenterrein

Landkaartje

Platbuik

Tijdens het veldbezoek is het landkaartje aangetroffen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Overige vlindersoorten zijn niet aangetroffen. Door de aanwezigheid van diverse waardplanten kan niet worden uitgesloten dat er meerdere vlindersoorten deel uit maken van het onderzoeksterrein. Beschermde vlindersoorten worden gelet op het ontbreken van specifieke waardplanten ter plaatse niet verwacht.

Tevens is de platbuik waargenomen. Overige libellensoorten zijn niet aangetroffen. Door de aanwezigheid van verschillende watervoerende elementen in de nabijheid van het onderzoeksterrein kan niet worden uitgesloten dat er meerdere libellensoorten deel uit maken van het onderzoeksterrein. Beschermde libellensoorten worden gelet op de aard van het terrein en het relatief voedselrijke milieu ter plaatse niet verwacht.

Randen oostplas

Grootkoolwitje

Daggauwoog

Icarusblauwtje

Vroege glazenmaker

Honingbij

Aardhommel

Tijdens het veldbezoek zijn diverse vlindersoorten waargenomen waaronder het grootkoolwitje en landkaartje ter plaatse van het onderzoeksterrein. Overige vlindersoorten zijn niet aangetroffen. Door de aanwezigheid van diverse waardplanten kan niet worden uitgesloten dat er meerdere vlindersoorten deel uitmaken van het onderzoeksterrein. Beschermde vlindersoorten worden gelet op het ontbreken van specifieke waardplanten ter plaatse niet verwacht.

Tevens is de vroege glazenmaker waargenomen. Overige libellensoorten zijn niet aangetroffen. Door de aanwezigheid van verschillende watervoerende elementen in de nabijheid van het onderzoeksterrein kan niet worden uitgesloten dat er meerdere libellensoorten deel uit maken van het onderzoeksterrein. Beschermde libellensoorten worden gelet op de aard van het terrein en het relatief voedselrijke milieu ter plaatse niet verwacht..

Verder zijn de honingbij en de aardhommel waargenomen.

Weide intensief beheerd

Tijdens het veldbezoek zijn geen vlindersoorten waargenomen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Door het ontbreken van sleutelfactoren zoals waardplanten speelt onderhavigonderzoeksterrein geen cruciale rol voor plaatselijke vlinderpopulaties.

Ter plaatse van het onderzoeksterrein zijn geen libellensoorten aangetroffen. Door de aanwezigheid van verschillende watervoerende elementen in de nabijheid van het onderzoeksterrein kan niet worden uitgesloten dat er meerdere libellensoorten deel uit maken van het onderzoeksterrein. Beschermde libellensoorten worden ter plaatse niet verwacht.

Tijdens het veldbezoek zijn geen algemene diersoorten uit de overige soortgroepen aangetroffen.

4.3 DEELCONCLUSIE

Flora

De vier te onderscheiden subgebieden betreffen intensief en extensief gebruikte weide, algemeen bosplantsoen en grondsterassociatie. Binnen deze verschillende habitattypen zijn diverse algemene plantensoorten aangetroffen. De aangetroffen soorten zijn in grote mate stikstof minnend. Door de voedselrijkheid van het terrein en het gebruik (deels agrarisch of nabij agrarisch) maakt het onderzoeksterrein als geheel niet geschikt voor beschermde soorten flora.

Vogels

Nabij het onderzoeksterrein is sprake van een ooievaarsnest (jaarrond beschermd). Significant negatieve invloeden worden door de nieuwe ontwikkelingen niet verwacht. Ooievaars zijn niet gevoelig voor extra bebouwing en in de omgeving is afdoende foerageergebied. Daarnaast zijn ooievaars niet verstoringgevoelig.

Ter plaatse van het onderzoeksterrein is voorts geen sprake van jaarrond beschermde nesten. Uit aanvullende informatie van een vrijwilliger van Sovon (telgegevens 2014) blijkt dat deze ter plaatse niet zijn aangetroffen. Dit is bevestigd middels het derde veldbezoek speciaal gericht op vogels. Vogels met jaarrond beschermde nesten worden gelet op het ontbreken van grote bomen en verdere geschikte landschapselementen ter plaatse niet verwacht.

Wel is er sprake van (potentie voor) niet jaarrond beschermde nesten. In de struwelen en de ruigere vegetatie zijn diverse mogelijkheden voor niet jaarrond beschermde vogels om een nest te bouwen. Eventuele werkzaamheden als het kappen van bomen en het maaien van vegetatie dient dan ook plaats te vinden buiten het broedseizoen (maart t/m augustus).

Grondgebonden zoogdieren

Ter plaatse van de verschillende sublocaties zijn sporen aangetroffen van divers grondgebonden zoogdieren als ree, vos en konijn. De locatie is voorts geschikt als verblijfplaats voor diverse meer algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren als bunzing en diverse muizensoorten. De te verwachten diersoorten zijn allen aangemerkt als

tabel-1 soort waarvoor in het kader van bestendig beheer, onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt. Dit houdt in dat in het kader van de Flora- en faunawet geen ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Daarnaast worden populaties van bovengenoemde soorten niet in gevaar gebracht. Het zal met name gaan om verstoring van individuen.

Strikt beschermde grondgebonden zoogdieren worden ter plaatse niet verwacht gelet op de geografische ligging in relatie tot bekende plaatsen van voorkomen. Soorten als de noordse woelmuis, grote bosmuis en otter komen in de wijde omgeving niet voor. Voor overige strikt beschermde soorten als de waterspitsmuis ontbreekt geschikt habitat. Voor bijvoorbeeld de das is er geschikt habitat aanwezig en de das komt voor in zuidwest Drenthe. Van deze soort zijn echter geen sporen waargenomen (burcht of vraatsporen).

Vleermuizen

Door het ontbreken van gebouwen en bomen met holtes is er ter plaatse van de onderzoekslocatie geen sprake van potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. De locatie is mogelijk wel in gebruik als foerageergebied. Deze functie blijft tijdens de werkzaamheden en na realisatie van het project echter bestaan.

Amfibieën en reptielen

Ter plaatse van het onderzoeksterrein zijn, behoudens een bruine kikker, geen amfibieën of reptielen aangetroffen. Door het ontbreken van ondiepe slootjes en poelen wordt de strikt beschermde pionierssoort rugstreepad en tevens de knoflookpad niet verwacht ter plaatse van het onderzoeksterrein. Overige beschermde soorten amfibieën en tevens reptielen worden door het ontbreken geschikt habitat (geen poelen, kwelsituaties of heidestructuren) niet verwacht ter plaatse.

De te verwachten (en deels aangetroffen) amfibieën soorten zijn aangemerkt als tabel-1 soort waarvoor in het kader van bestendig beheer, onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt.

Vissen

In de zowel de oost- als de westplas worden geen beschermde vissoorten verwacht. Door het ontbreken van een slib- of modderlaag is de plas niet geschikt voor soorten als de kleine en grote modderkruiper. Voorts is er geen sprake van stromend water en rots of steenpartijen. Hierdoor is het water niet geschikt als verblijfplaats voor bittervoorn of rivierdonderpad.

Ter plaatse van het overige terrein is geen sprake van permanent watervoerende elementen.

Overige soorten

Ter plaatse van de verschillende subgebieden zijn diverse algemene voorkomende overige soorten aangetroffen. Voor deze soorten is het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling niet noodzakelijk.

Overige in de Flora- en faunawet opgenomen strikt beschermde soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals hoogveen, laagveen, heide en beken dat het onwaarschijnlijk is dat de onderzoekslocatie voor deze soorten een functie vervuld.

5 SAMENVATTING

5.1 ALGEMEEN

De onderzoekslocatie heeft een oppervlakte van circa 52 hectare. Hiervan is circa 34 hectare oppervlaktewater. De onderzoekslocatie bestaat uit een voormalige zandwinningplaats.

In de directe omgeving is sprake van voornamelijk agrarisch gebruik en wonen.

5.2 BESCHERMDE SOORTEN

Naar aanleiding van het verkennend onderzoek Flora- en faunawet concluderen wij dat er ter plaatse van de onderzoekslocatie geen strikt beschermde soorten (tabel 2 en 3-soorten) en jaarrond beschermde vogelnesten zijn aangetroffen. Deze worden tevens niet verwacht op basis van de geografische ligging en kenmerken van het onderzoeksterrein.

De te verwachten (en deels aangetroffen) soorten fauna zijn allen aangemerkt als tabel-1 soort waarvoor in het kader van bestendig beheer, onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt. Ter plaatse is voorts in ruime mate sprake van nestgelegenheid voor soorten waarvan de nestlocatie niet jaarrond is beschermd. Eventuele werkzaamheden ter plaatse van deze nestlocaties moeten buiten het broedseizoen (maart t/m augustus) plaats vinden.

In de nabije omgeving is sprake van een ooievaarsnest die tot de jaarrond beschermde nesten behoort. Significant negatieve invloeden worden door de nieuwe ontwikkelingen niet verwacht. Ooievaars zijn niet gevoelig voor extra bebouwing en in de omgeving is afdoende foerageergebied. Daarnaast zijn ooievaars niet verstoringgevoelig.

Opgemerkt dient te worden dat het onderzoeksterrein geen deel uitmaakt van het permanente leefgebied van strikt beschermde soorten. Wel kunnen deze beschermde soorten periodiek voorkomen (foeragerend of tijdens hun migratie).

6 CONCLUSIE

6.1 CONCLUSIE FLORA- EN FAUNAWET

Naar aanleiding van het verkennend onderzoek Flora- en faunawet concluderen wij dat er ter plaatse van de onderzoekslocatie geen sprake is van het voorkomen van een strikt beschermde soort (tabel 2 of 3-soort van de Flora en faunawet) , anders dan tabel 1-soorten waarvoor in onderhavig geval een vrijstelling geldt.

Opgemerkt dient te worden dat het onderzoeksterrein geen deel uitmaakt van het permanente leefgebied van strikt beschermde soorten. Wel kunnen deze beschermde soorten periodiek voorkomen (foeragerend of tijdens hun migratie).

Tevens blijkt uit het literatuuronderzoek op basis van de habitattypen dat er geen aanwijzingen zijn dat de onderzoekslocatie een cruciale rol vervuld binnen het leefgebied van strikt beschermde soorten.

Opgemerkt dient te worden dat ten alle tijden de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

6.2 AANBEVELINGEN EN ADVIES

Weide extensief beheerd, Middenterrein en Omgeving oostplas

Werkzaamheden ter plaatse dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden. Tevens dient er extra rekening gehouden te worden met het aanwezige ooievaarsnest nabij de weide met extensief beheer. Het nest dient niet beschadigd of vernield te worden.

Weide intensief beheerd

Werkzaamheden ter plaatse van grasland oost mogen het gehele jaar door plaatsvinden.

Gehele terrein

Geadviseerd wordt om voorafgaand aan de werkzaamheden het gehele onderzoeksterrein door te lopen om de eventueel aanwezige fauna de mogelijkheid te geven om het onderzoeksterrein te verlaten.

Wij geven in overweging mee om in de toekomstige plannen rekening te houden met het behoud van de flauwe oevers aan beide plassen. Dit geeft voor verschillende amfibie soorten de mogelijkheid om gebruikt te blijven maken van beide plassen. Tevens maken verschillende vogelsoorten gebruik van de flauwe oevers door er te nestelen. Tevens wordt geadviseerd waar mogelijk bos en overjarig riet te sparen.

Geadviseerd wordt de rapportage voor te leggen aan het bevoegd gezag.

6.3 VERANTWOORDING

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Eco Reest BV J.R.W. Staal

BIJLAGE 1

Behoort bij rapport:
Nijstad
Hoogeveen
140027

Essentietabel Natura 2000-gebied 030. Dwingelderveld

Kernopgaven

6.03	Zure vennen	Kwaliteitsverbetering van zure vennen H3160.
6.04	Veentjes	Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B in heideterreinen en bossen.
6.05	Natte heiden	Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte vochtige heiden H4010 en pioniervegetaties met snavelbiezen H7150 en actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B.
6.11	Jeneverbesstruwelen	Behoud areaal en kwaliteitsverbetering jeneverbesstruwelen H5130, verjonging stimuleren.

Instandhoudingsdoelstellingen

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven	
Habitattypen									
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	=	>					
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	>					
H2330	Zandverstuivingen	--	=	=					
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	= (<)	=					
H3160	Zure vennen	-	>	>				6.03,W	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>				6.05,W	
H4030	Droge heiden	--	=	>					
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>				6.11	
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	=					
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	>	>				6.04,W	6.05,W
H7120	Herstellende hoogvenen	+	= (<)	>					
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	>	>				6.05,W	
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	-	=	>					
H9190	Oude eikenbossen	-	>	>					
Habitatsoorten									
H1166	Kamsalamander	-	>	>	=				
Broedvogels									
A004	Dodaars	+	=	=			55		
A008	Geoorde fuut	+	=	=			45		
A236	Zwarte Specht	+	=	=			14		

A246	Boomleeuwerik	+	=	=		35			
A275	Paapje	--	>	>		25			
A276	Roodborsttapuit	+	=	=		85			
A277	Tapuit	--	>	>		30			
Niet-broedvogels									
A037	Kleine Zwaan	-	=	=	50				
A039b	Toendrarietgans	+	=	=	5900				
A052	Wintertaling	-	=	=	130				
A056	Slobeend	+	=	=	7				

deze tabel is gebaseerd op het definitief aanwijzingsbesluit
Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer

Legenda

W	Kernopgave met wateropgave
%	Sense of urgency: beheeropgave
%	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Essentietabel Natura 2000-gebied 032. Mantingerzand

Kernopgaven

6.05	Natte heiden	Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte vochtige heiden H4010 en pioniervegetaties met snavelbiezen H7150 en actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B.
6.08	Structuurrijke droge heiden	Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.
6.11	Jeneverbesstruwelen	Behoud areaal en kwaliteitsverbetering jeneverbesstruwelen H5130, verjonging stimuleren.

Instandhoudingsdoelstellingen

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven		
Habitattypen										
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	=	>				6.08		
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=				6.08		
H2330	Zandverstuivingen	--	=	>				6.08		
H3160	Zure vennen	-	=	>						
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>				6.05,W		
H4030	Droge heiden		>	>						
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>				6.11		
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>						
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		>	>						
H9190	Oude eikenbossen		=	>						

Legenda

W	Kernopgave met wateropgave
%	Sense of urgency: beheeropgave
%	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling

deze tabel is gebaseerd op het definitief aanwijzingsbesluit
Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<) Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

BIJLAGE 2

Behoort bij rapport:
Nijstad
Hoogeveen
140027

disclaimer De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is in opbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door de Gegevensautoriteit Natuur gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

naam project	Nijstad Hoogeveen
doel project	Ontwikkeling
datum	wo, 07/05/2014 - 10:57
ordernummer	OHNL-2014-3411
geselecteerde kilometerhokken	
224-524	

Op de volgende pagina's vindt u eerst de beknopte eenmalige levering en vervolgens de toelichting erop.

Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met de Helpdesk van Het Natuurloket:

e-mail: info@natuurloket.nl

telefoon: 0800 2356333

224-524	vaatplanten	mossen	korstmossen	paddenstoelen	zoogdieren	vogels	amfibieën	reptielen	vissen	dagvlinders	macronachtvlinders	micronachtvlinders	libellen	sprinkhanen en krekels	overige ongewervelden	zeeorganismen
Rode-Lijstsoorten	1					20							1			
Ffwet soorten tabel 1	1				9		1									
Ffwet soorten tabel 2+3	1				3		1									
Ffwet vogels						90										
Hrl soorten bijlage II																
Hrl soorten bijlage IV					1		1									
aantal soorten	16			2	14	90	2			7	2		9	2	1	
volledigheid onderzoek	onbepaald	niet	niet	slecht	slecht	slecht/matig	slecht	niet	niet	slecht	slecht	niet	matig	goed	onbepaald	niet
onderzoekperiode	1990-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010

Toelichting op de tabel

Soortgroepen

In de gehanteerde indeling is Overige ongewervelden een diverse groep met daarin alle wespen, bijen, mieren, netvleugelige, steenvliegen, kevers, vliegen, muggen, haften, wantsen, cicaden, luizen, schorpioenvliegen en overige insecten, spinnen, mijten, hooiwagens, duizendpoten, miljoenpoten, pissebedden, kakkerlakken, oorwormen, weinigpotigen, vlokreeften, lagere kreeftachtigen, weekdieren, slakken, ringwormen, snoerwormen en wormachtigen zoals bloedzuigers.

Onder de soortgroep Zeeorganismen vallen: hydroidpoliepen, mosdiertjes, mysisgarnalen, ribkwallen, stekelhuidigen, zakpijpen, zeepissebedden, zeepokken, eendenmossels, krabbezakjes, zeespinnen en grote kreeftachtigen (kreeften, krabben en garnalen). Dit betekent dat waarnemingen van de Europese kreeft (*Astacus astacus*) en andere in zoetwater levende rivierkreeften onder Zeeorganismen te vinden zijn. Zeezoogdieren zijn te vinden onder Zoogdieren.

Rode-Lijstsoorten

In de tabel staat voor elk kilometerhok per soortgroep vermeld hoeveel soorten op de Rode Lijst staan. Rode Lijsten worden formeel vastgesteld door het ministerie van LNV. De gehanteerde Rode Lijsten zijn (inclusief link naar website van ministerie van LNV met verwijzing naar pdf van het besluit):

vaatplanten:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
mossen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
korstmossen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ¹
paddenstoelen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ²
zoogdieren:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
vogels:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
amfibieën:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
reptielen:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
vissen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
dagvlinders:	Besluit Rode Lijsten 4 september 2009
macronachtvlinders:	geen Rode Lijst
micronachtvlinders:	geen Rode Lijst
libellen:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
sprinkhanen en krekels:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004
overige ongewervelden:	Besluit Rode Lijsten 5 november 2004 ³
zeeorganismen:	geen Rode Lijst

Ffwet soorten tabel 1

Alle soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, te vinden in de pdf op de website van het ministerie van LNV ([beschermde soorten van de Flora- en faunawet](#)).

¹ Na vaststelling van de Rode Lijst is gebleken dat *Haematomma ochroleucum* onterecht op de Rode Lijst stond; deze is er vervolgens van afgehaald ([verantwoording Database Soorten in wetgeving en beleid](#)).

² De Rode Lijst voor paddenstoelen uit 2009 is nog niet geïmplementeerd in de NDFF; hier vindt u het Besluit: [Besluit Rode Lijsten 4 september 2009](#).

³ het gaat hier om besluiten voor de soortgroepen bijen, kokerjuffers, steenvliegen, haften, platwormen en land- en zoetwaterweekdieren.

Ffwet soorten tabel 2+3

Soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, te vinden in de pdf op de website van het ministerie van LNV ([beschermde soorten van de Flora- en faunawet](#)).

Ffwet vogels

Alle vogelsoorten, behalve exoten, zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet.

Hrl soorten bijlage II

In de Europese Habitatrichtlijn staan in Bijlage II de soorten waarvoor beschermde gebieden moeten worden aangewezen. Op de site van het ministerie van LNV kunt u een overzicht vinden van de soorten ([beschermde soorten Habitatrichtlijn Bijlage II](#)). Welke gebieden dit zijn is per soort op te zoeken via [Natura 2000-gebieden](#).

Hrl soorten bijlage IV

In de Europese Habitatrichtlijn staan op Bijlage IV de soorten aangewezen die strikt beschermd zijn; de meeste soorten staan in tabel 3 van de Flora- en faunawet. Op de website van het ministerie van LNV kunt u een overzicht vinden: [beschermde soorten Habitatrichtlijn Bijlage IV](#).

Aantal soorten

Het totaal aantal soorten per soortgroep per kilometerhok in de periode zoals aangegeven. Meegenomen zijn alle waarnemingen:

- die geheel of gedeeltelijk binnen de selectie liggen;
- die zijn gevalideerd en daarbij de classificatie 'betrouwbaar' hebben meegekregen;
- waarvan de bronhouder heeft aangegeven dat ze uitgeleverd mogen worden.

Indien er een asterisk (*) in het veld staat betekent dit dat een deel van de waarnemingen pas na expliciete toestemming van de bronhouder mag worden uitgeleverd. Het kan dus zijn dat in de Eenmalige levering niet alle waarnemingen worden geleverd die optellen tot de Beknopte eenmalige levering. Ook kan het zijn dat deze gegevens later worden geleverd.

Volledigheid onderzoek

Voor elke soortgroep is aangegeven hoe volledig een specifiek kilometerhok is onderzocht. Er wordt hierbij gewerkt met een normering in maximaal 5 klassen: Niet, Slecht, Matig, Redelijk en Goed onderzocht. In onderstaande toelichting is per soortgroep aangegeven welke regels hierbij gehanteerd zijn en over welke periode.

Vaatplanten (1990 – 2010)

Om de volledigheid van onderzoek vast te stellen wordt het soortenaantal per kilometerhok vergeleken met het gemiddeld soortenaantal van een kilometerhok in dezelfde regio. Dit aantal is afhankelijk van onder andere bodemtype, waterhuishouding, schaal van het landschap en bodemgebruik. Daarom is de indeling van Nederland in 38 ecodistricten gebruikt als regio-indeling. Het gemiddeld aantal soorten per kilometerhok is bepaald aan de hand van inventarisaties uit het verleden. De aanname hierbij is dat de in het verleden vastgestelde floristische waarden een goede basis vormen voor een benadering van de actuele waarden. Het gemiddeld aantal aangetroffen soorten per kilometerhok loopt van 127 (grote, recente polders) tot 306 (kalkrijke duinen).

klasse	definitie
goed	aantal soorten is groter dan het gemiddelde van het ecodistrict minus de standaarddeviatie
redelijk	n.v.t.
matig	overige gevallen
slecht	aantal soorten per kilometerhok is kleiner dan 26 of, als het aantal soorten kleiner is dan het gemiddelde van het ecodistrict, minus tweemaal de standaarddeviatie.
niet	geen waarnemingen

Mossen (2000 – 2010)

Gegevens van mossen zijn veelal afkomstig van natuurgebieden en stedelijk gebied. De meeste bedreigde mossoorten komen vooral voor op vochtige plaatsen en in bossen.

klasse	definitie
goed	meer dan 30 soorten
redelijk	11-30 soorten
matig	1-10 soorten
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Korstmossen (2000 – 2010)

Gegevens van korstmossen zijn voornamelijk afkomstig van bos, heide en stuifzand, laanbomen en muren van oude gebouwen. Korstmossen kunnen in alle seizoenen worden gevonden.

klasse	definitie
goed	meer dan 20 soorten
redelijk	11-20 soorten
matig	1-10 soorten
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Paddenstoelen (2000 – 2010)

Om de volledigheid van een inventarisatie te definiëren zouden voor elk kilometerhok naast de aantallen waarnemingen en soorten ook specifieke biotoopkenmerken moeten worden meegewogen. Voor paddenstoelen is een dergelijke weging nog niet op landelijke schaal mogelijk. Vooral nog wordt uitgegaan van het globale (niet statistisch onderbouwde) ervaringsfeit dat een "serieus" onderzoek in een hok in een goede tijd minstens een bepaald aantal verschillende soorten moet opleveren, met een eveneens globale correctie voor het feit dat dit aantal in een "goed" hok met minder waarnemingen wordt bereikt dan in een "slecht" hok.

klasse	definitie
goed	250 of meer soorten; of 1000 of meer waarnemingen
redelijk	overige gevallen
matig	n.v.t.
slecht	minder dan 50 soorten; of minder dan 100 waarnemingen
niet	geen waarnemingen

Zoogdieren (2000 – 2010)

Voor zoogdieren is de onderzoekskwaliteit voor een kilometerhok bepaald op grond van twee aspecten die voor de totaalscore worden opgeteld.

1. het aantal waargenomen soorten sinds het jaar 2000

aantal soorten	aantal punten
1	0
2-4	5
5-9	10
10-99	15

2. uitvoering van een of meerdere projecten van het Netwerk Ecologische Monitoring of het VerspreidingsONderzoek LandZoogdieren (VONZ), waarin de aanwezigheid van een bepaalde set soorten (bijvoorbeeld muizen en spitsmuizen of vleermuizen) systematisch bepaald wordt.

NEM- of VONZ-project	aantal punten
braakbalmonitoring	15
vleermuiswintertellingen	30
muizen vangen met inloopvallen	30
vleermuiszoldertellingen	30
hazelmuistellingen	10

klasse	definitie
goed	100 – 1000 punten
redelijk	65 – 99 punten
matig	25 – 64 punten
slecht	0 – 24 punten
niet	geen waarnemingen

Vogels (2000 – 2010)

In de regel wordt er bij vogels onderscheid gemaakt tussen broedvogels (reproduceren) en water- en wintervogels (foerageren en pleisteren). Voor beide wordt in de tabel de onderzoeksvolledigheid gegeven, eerst broedvogels, dan water- en wintervogels.

Voor het bepalen van de volledigheid van onderzoek wordt niet alleen gekeken naar het aantal vastgestelde soorten maar ook naar de onderzoeksintensiteit (is een gebied c.q. kilometerhok voldoende bekeken om iets te zeggen over het voorkomen van de vogelbevolking). Losse waarnemingen worden in deze berekening niet meegenomen.

Broedvogels

In de jaren 1998-2000 is er in het kader van het *Atlasproject* van de Nederlandse Broedvogels in geheel Nederland gewerkt aan het vergaren van broedvogeldata op het niveau van kilometerhokken. In besloten tot halfopen landschappen wordt 70-80% van de werkelijk in een kilometerhok aanwezige soorten vastgesteld. In open landschappen wordt uitgegaan van minimaal 80-100%. Een kilometerhok waar atlaswerk heeft plaatsgevonden wordt als redelijk onderzocht gekwalificeerd.

Het *Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels (LSB)* is in zijn huidige opzet in 1996 van start gegaan. Het richt zich op het jaarlijks verzamelen van de aantallen broedgevallen van in kolonies broedende soorten en de aantallen broedgevallen van zeldzame soorten. Van een selectie van zeldzame broedvogelsoorten wordt hierbij ook de verspreiding jaarlijks in kaart gebracht. Van de kolonievogelsoorten mag uitgegaan worden van een vrijwel landdekkende inventarisatie.

Een kilometerhok is matig onderzocht als er na 1993 drie of meer keren een kolonie- en/of zeldzame soort is gemeld.

Het *Broedvogel Monitoring Project (BMP)* is in 1984 van start gegaan en heeft tot doel de aantalveranderingen van min of meer algemene vogelsoorten te volgen. In vaste proefvlakken van 15 tot 500 hectare groot verspreid over Nederland wordt jaarlijks een vaste selectie aan soorten onderzocht. De selectie van soorten kan bestaan uit alle soorten of uit een set van bijzondere soorten, bijvoorbeeld alleen weidevogels (BMP-W). Een kilometerhok is goed onderzocht als er na 1995 twee keer een proefvlak is onderzocht. Als er een BMP-W proefvlak is onderzocht is het kilometerhok redelijk onderzocht.

klasse	definitie
goed	na 1995 twee keer een proefvlak BMP
redelijk	proefvlak BMP-W; of atlasproject 1998-2000
matig	drie of meer keer een kolonie- of zeldzame soort (LSB) gemeld
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Water- en wintervogels

Vanaf seizoen 1992/93 is de coördinatie van de *watervogeltellingen* ondergebracht bij SOVON. Het gaat daarbij om de maandelijkse ganzen- en zwanentellingen, maandelijkse tellingen van de Zoete Rijkswateren, de midwintertelling in januari en tellingen in de Waddenzee. Bij een evaluatie van deze verscheidenheid aan watervogelprojecten, bleek de genoemde opzet niet geheel te voldoen. Door de projectmatige aanpak bleef de informatie over het voorkomen van watervogels versnipperd. Met ingang van het winterhalfjaar 2000/01 is het netwerk aan telgebieden uitgebreid, wordt het merendeel van de belangrijke watervogelgebieden in het winterhalfjaar maandelijks geteld en worden alle projectresultaten in een gezamenlijk rapport opgenomen.

Een kilometerhok is goed onderzocht als er >25 maanden geteld is in de laatste 5 jaar. Als er >10 en <25 maanden is geteld in de laatste 5 jaar is het hok redelijk onderzocht. >5 en <10 maanden geteld is matig onderzocht.

Het *Punt Transect Tellingenproject (PTT)* is het oudste monitoringproject van SOVON en werd in 1978 in het leven geroepen omdat van veel, vooral algemeen voorkomende, wintervogels vrijwel niets bekend was over de aantalsontwikkelingen binnen Nederland. De doelstellingen van het door SOVON en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opgezette project waren (a) het volgen van de aantalsontwikkelingen van zoveel mogelijk soorten winter- en trekvogels door de jaren heen, zo mogelijk in relatie tot de achterliggende oorzaken en (b) het volgen van de veranderingen in de verspreiding van winter- en trekvogels. De uitvoering van het project is op alle punten gestandaardiseerd en houdt in dat waarnemers puntsgewijs op een vaste route gedurende een vaste tijd alle vogels tellen.

Als er minimaal 2 punten meerjarig zijn onderzocht is het kilometerhok matig onderzocht. In alle andere gevallen is het kilometerhok slecht onderzocht.

klasse	definitie
goed	watervogeltellingen gedurende meer dan 24 maanden in de afgelopen 5 jaar
redelijk	watervogeltellingen gedurende 11 tot 24 maanden in de afgelopen 5 jaar
matig	meerjarig PTT van minimaal 2 punten; of watervogeltellingen gedurende 5 – 10 maanden in de afgelopen 5 jaar
slecht	niet minimaal 2 punten meerjarig PTT; of watervogeltellingen gedurende minder dan 5 maanden in de afgelopen 5 jaar
niet	geen waarnemingen

Amfibieën (2000 – 2010)

Het aantal waarnemingen is in eerste instantiebepalend voor de onderzoekskwaliteit. Daarnaast worden er correcties toegepast op basis van de periode waarin de waarnemingen zijn gedaan en op basis van de aantallen soorten die wel of niet op de Rode Lijst staan.

klasse	definitie
goed	meetnetactiviteit in het kilometerhok; of meer dan 15 waarnemingen
redelijk	8 – 14 waarnemingen
matig	3 – 7 waarnemingen
slecht	1 – 2 waarnemingen
niet	geen waarnemingen

correctie 1

Voor elke soort zijn zogenaamde “vroeg” en “late” perioden van waarnemingen vastgesteld. Indien er in een kilometerhok meerdere waarnemingen uit de vroeg en de late periode zijn gedaan, wordt een klasse hoger aan het kilometerhok gekoppeld.

waarneming van:	periode
een willekeurige salamander in de periode februari – april	vroeg
een Gewone pad, Heikikker of Bruine kikker in de periode februari – juni	vroeg
een willekeurige salamander in de periode mei – augustus	laat
een willekeurige pad of kikker in de periode mei – augustus NIET zijnde van de Gewone pad of Heikikker of Bruine kikker	laat

correctie 2

Bovenop de bovenstaande indeling en eerste correctie vindt nog een tweede correctie plaats als onderstaande geldt. Dit gebeurt alleen indien er sprake is van een exacte overeenkomst; is dat niet het geval dan vindt er geen verdere correctie plaats.

aantal Rode-Lijstsoorten	aantal soorten niet op de Rode Lijst	correctie
1 of meer	5 of meer	een klasse hoger
2 of meer	4	een klasse hoger
3 of meer	3	een klasse hoger
1 of meer	0	een klasse lager indien Matig, Redelijk of Goed onderzocht

Reptielen (2000 – 2010)

Het aantal waarnemingen is in eerste instantie bepalend voor de onderzoekskwaliteit. Daarnaast worden er correcties toegepast op basis van de periode waarin de waarnemingen zijn gedaan en op basis van de aantallen soorten die wel of niet op de Rode Lijst staan.

klasse	definitie
goed	meetnetactiviteit in het kilometerhok; of meer dan 8 waarnemingen
redelijk	4 – 7 waarnemingen
matig	2 – 3 waarnemingen
slecht	1 waarneming
niet	geen waarnemingen

correctie 1

Voor elke soort zijn zogenaamde “vroeg” en “late” perioden van waarnemingen vastgesteld. Indien er in een kilometerhok meerdere waarnemingen uit de vroeg en de late periode zijn gedaan, wordt een klasse hoger aan het kilometerhok gekoppeld.

waarneming in de maanden:	periode
februari - mei	vroeg
juni - augustus	laat

correctie 2

Bovenop de bovenstaande indeling en eerste correctie vindt nog een tweede correctie plaats als onderstaande geldt. Dit gebeurt alleen indien er sprake is van een exacte overeenkomst; is dat niet het geval dan vindt er geen verdere correctie plaats.

aantal Rode-Lijstsoorten	correctie (indien mogelijk)
als Gladde slang is gezien	een klasse hoger
als naast Gladde slang ook andere soort gezien	twee klassen hoger
als of Adder of Ringslang of Hazelworm of Muurhagedis gezien	eenklasse hoger

Vissen (2000 – 2010)

De inventarisatieactiviteit voor vissen is hoofdzakelijk gebaseerd op het aantal aangetroffen soorten en het aantal bezoeken per kilometerhok. In de goed onderzochte hokken wordt een goed beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna in de genoemde onderzoeksjaren. Aanvullingen op deze soortenlijst kunnen voornamelijk nog verwacht worden bij toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieuomstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten.

Van de redelijk onderzochte hokken wordt geen volledig beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna. Aanvullingen kunnen verwacht worden door meer veldwerk, toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieuomstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten. Slecht onderzocht zijn alle kilometerhokken die niet in een van beide bovengenoemde categorieën vallen.

De waarnemingen in het databestand van RAVON hebben hoofdzakelijk betrekking op vangsten met een steeknet. Elk vangstmiddel is echter selectief: het steeknet levert vooral veel jonge vis op en kleinere vissoorten. Juist veel van deze kleinere soorten vallen onder de Flora- en faunawet of de Habitatrichtlijn. Het schepnet is met name geschikt voor kwalitatieve bemonstering van kleinere watertypen als beken, sloten, weteringen en poelen. Voor meer kwantitatieve bemonsteringen worden doorgaans andere methodieken toegepast.

klasse	definitie
goed	10 of meer soorten
redelijk	5 – 9 soorten; of 3 – 4 soorten, waarbij verhouding "aantal waarnemingen:aantal soorten" 2 of groter
matig	3 – 4 soorten, waarbij verhouding "aantal waarnemingen:aantal soorten" kleiner dan 2
slecht	1 – 2 soorten
niet	geen waarnemingen

Dagvlinders (2000 – 2010)

Dagvlinders vliegen niet gedurende het gehele jaar. Sommige soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan vier tot zes weken als vlinder aanwezig is. De in het bestand opgeslagen waarnemingen zijn grotendeels gebaseerd op de waarnemingen van vlinders en slechts incidenteel op die van eitjes, rupsen of poppen. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar vlinders is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de spreiding van de bezoeken over het seizoen in een kilometerhok waarbij aangenomen wordt dat in zeekei, laagveen- en rivierengebieden gemiddeld minder soorten worden vastgesteld. Voor elke periode in het jaar dat het zinvol is om naar vlinders te kijken wordt een puntenaantal toegekend. Hierbij wordt niet meer gekeken naar het aantal waarnemingen in die periode.

periode	week	punten
A 1 januari – 31 maart en/of 30 september – 31 december	1 – 13, 40 – 52	1
B 1 april – 12 mei	14 – 19	1
C 13 mei – 9 juni	20 – 23	3
D 10 juni – 7 juli	24 – 27	2
E 8 juli – 4 augustus	28 – 31	4
F 5 augustus – 29 september	32 – 39	2
G geen datum, wel jaar	0	1

klasse	definitie
goed	hogere zandgronden, duingebied en Zuid-Limburg: 10 of meer punten zeeklei, laagveen en rivierengebied: 8 of meer punten
redelijk	hogere zandgronden, duingebied en Zuid-Limburg: 5 – 9 punten zeeklei, laagveen en rivierengebied: 5 – 7 punten
matig	3 – 4 punten
slecht	1 – 2 punten
niet	0 punten

Nachtvlinders (micro's en macro's)

De groepen van macro- en micronachtvlinders zijn soortenrijke groepen. Uit ervaring is gebleken dat het niet makkelijk is om alle soorten die in een hok voorkomen binnen enkele bezoeken en met slechts enkele onderzoeksmethoden vast te stellen. Goed nachtvlinderonderzoek bestaat daardoor eigenlijk uit het veelvuldig bezoeken van een gebied gedurende vele jaren en in vele seizoenen met verschillende technieken (licht, stroopsmeren, zichtwaarnemingen, etc.). Pas dan kan er een completere indruk bestaan van het werkelijke aantal soorten dat er voor komt. Om een indicatie te hebben van de soortenrijkdom in een gebied is het noodzakelijk de kennis van de omliggende hokken te betrekken bij de bepaling voor een onderzoeksdekking. De nu gehanteerde methode gaat uit van de verhouding tussen het aantal waargenomen soorten en het aantal theoretisch waar te nemen soorten. Dit geschiedt voor beide soortgroepen apart. Dat moet ook wel, want het aantal waarnemers, het aantal soorten en het aantal waarnemingen per groep verschilt enorm.

Voor beide soortgroepen wordt per kilometerhok het aantal soorten bepaald dat er is vastgesteld en het aantal soorten dat er theoretisch zou kunnen voorkomen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis over omliggende hokken. De verhouding van beide aantallen resulteert in het algemeen in een zeer laag getal, want vaak ligt het aantal waargenomen soorten enorm veel lager dan het aantal te verwachten soorten. De oorzaak is meestal dat er nog niet voldoende onderzoek is geweest in een gebied. De resulterende waarden worden nu verder geclassificeerd op basis van het oordeel van een expert.

klasse	definitie; percentage aangetroffen soorten van theoretisch totaal aantal
goed	21% – 100%
redelijk	7% - 20%
matig	4% - 6%
slecht	0% - 3%
niet	geen waarnemingen

Libellen (2000 – 2010)

Libellen vliegen niet gedurende het gehele jaar. De meeste soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan zes tot acht weken duurt. De waarnemingen zijn gebaseerd op de waarnemingen van libellen en slechts incidenteel op die van larven of larvenhuidjes. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar libellen is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de hoeveelheid waarnemingen in een kilometerhok en het aantal maanden dat er waarnemingen zijn gedaan.

klasse	definitie
goed	waarnemingen uit meer dan 3 maanden; of meer dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden; of meer dan 25 waarnemingen uit minimaal 1 maand
redelijk	10 of minder waarnemingen uit 2 of 3 maanden; of minder dan 26 waarnemingen uit 1 maand
matig	10 of minder waarnemingen, waarbij de gezamenlijke set van waarnemingen uit maximaal 1 maand
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Sprinkhanen (2000 – 2010)

Bijna alle soorten sprinkhanen zijn in de nazomer aan te treffen. Het is daardoor mogelijk om tijdens twee bezoeken de sprinkhaanfauna van een gebied goed in kaart te brengen (onderzoeksintensiteit = goed). Als er slechts 1 bezoek aan een gebied is afgelegd kunnen er soorten zijn gemist (onderzoeksintensiteit = matig). De categorieën slecht en redelijk worden dus niet ingevuld.

klasse	definitie
goed	2 bezoeken aan het gebied gebracht
redelijk	n.v.t.
matig	1 bezoek aan het gebied gebracht
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

Overige ongewervelden

Deze groep is een bundeling van zes verschillende soortgroepen met beleidsrelevante soorten (de Habitatrictlijn, de Flora- en faunawet en de Rode Lijst). Het gaat om: bijen, kevers, mieren, bloedzuigers en mollusken van de Habitatrictlijn. Omdat het groepen betreft met een ver uiteenlopende biologie en ecologie zijn de methoden en perioden van waarnemen en gegevens verzamelen niet eenduidig. Bovendien betreft het hier gepresenteerde bestand een opsomming van deze verschillende groepen. Daardoor kan een indicatie voor de bepaling van de volledigheid niet gegeven worden.

Zeeorganismen

De groep van zeeorganismen is erg divers. Voor deze soortgroep is nog geen systematiek uitgewerkt om onderzoeksvolledigheid te bepalen. Er zijn echter wel vaste duiklocaties langs de kust die frequent worden onderzocht door waarnemers van ANEMOON. Voor deze locaties wordt aangenomen dat ze goed zijn onderzocht.

klasse	definitie
goed	vaste duiklocaties ANEMOON
redelijk	n.v.t.
matig	n.v.t.
slecht	n.v.t.
niet	geen waarnemingen

tekstversie d.d. 24 augustus 2010

BIJLAGE 3

Behoort bij rapport:
Nijstad
Hoogeveen
140027

Bronnen

Literatuur:

Twisk, P., A. van Diepenbeek, J. P. Bekker (2010): Veldgids Europese zoogdieren, KNNV Uitgeverij, Zeist.

van Diepenbeek, A., (2007): Veldgids Dierensporen. – 3^e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist

van Herk, K., A. Aptroot (2004): Veldgids Korstmossen, KNNV Uitgeverij, Soest.

Bos, F., M. Wasscher, W. Reinboud (2007): Veldgids Libellen. – 5^e , volledig herziene, druk, KNNV Uitgeverij, Zeist

Pot, R., (2007): Veldgids Water- en oeverplanten. – 2^e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist & STOWA, Utrecht, 2003

Eggelte, H., (2010): Veldgids Nederlandse flora. – 6^e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist

Stumpel, T., H. Strijbosch (2007): Veldgids Amfibieën en reptielen. – 2^e druk, KNNV, Zeist

Wynhoff, I., C. van Swaay, K. Veling, A. Vliegthart (2010): De nieuwe veldgids dagvlinders. – 2^e, herziene druk, Stichting KNNV Uitgeverij, Zeist

Dietz, C., O. von Helversen, D. Nill (2011): Vleermuizen; Alle soorten van Europa en noordwest-Afrika, De Fontein / Tirion Uitgevers B.V., Utrecht

Peeters, H., K. Wheeler (2008): Vogels en de wet.nl, Vereniging Politie Dieren- en Milieubescherming, Vogelbescherming Nederland, KNNV Uitgeverij, Zeist

Heimans, E., H.W. Heinsius, J.P. Thijsse (1983): Geïllustreerde Flora van Nederland. – 22^e druk, Versluys Uitgeversmaatschappij B.V., Amsterdam

Broekhuizen S., D. Klees, G. Müskens (2010): De Steenmarter. 1^e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist

Huigen, P., R. Vogel (2007) Topografische inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland. – 1^e druk, Vogelbescherming Nederland, Zeist

Gebruikte websites:

www.natuurloket.nl

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.sovon.nl

www.floron.nl

www.ravon.nl

www.soortenbank.nl

www.natuurkennis.nl

www.vlinderstichting.nl

www.vzz.nl

www.zoogdierenatlas.nl

www.dr-loket.nl

www.vleermuis.net

www.zoogdiervereniging.nl